

**TILSYNSUTVALGET
FOR DOMMERE**

**KLAGE FRA A, PÅ FØLGENDE DOMMERE: TINGRETTSDOMMER B, X
TINGRETT, LAGDOMMER C, Y LAGMANNSRETT OG SORENSKRIVER D, X
TINGRETT. SAK NR 20/04.**

Tilsynsutvalget for dommere har i møte 14. juni 2004 truffet vedtak i ovennevnte sak.

Vedtaket er truffet av følgende medlemmer: Anne Lise Rønneberg, leder, Jon Høyland, Halvor Kjølstad, Trine Buttingsrud Mathiesen og Wenche Frogn Sellæg. Det bemerkes at klager i brev 14. april 2004 fremsatte habilitetsinnsigelse mot Jon Høyland. Denne innsigelsen er ikke tatt til følge, jf de øvrige medlemmers vedtak i møtet den 14. juni.

Ved brev 8. mars 2003 (feilskrift for 2004) har A innsendt klage på ovennevnte dommere. Klagen gjelder samme sakskompleks, og opprinnelig var klagen rettet mot tingrettsdommer B og lagdommer C. Ved klagers brev av 4. mai 2004, er også sorenskriver D innklaget i samme sak. Klagen er forelagt for samtlige innklagede, og alle har avgitt uttalelse. Utvalget har også mottatt uttalelse fra embetsleder i Y lagmannsrett. Utvalget har senere mottatt supplerende uttalelse av 4. juni 2004 fra lagdommer C, og fra klager senest den 11. juni 2004.

Om saksforholdet bemerkes følgende:

Klager anla et sivil søksmål for X tingrett i 1994, hvor tingrettsdommer E var dommer. Etter at dom ble avsagt, har klager i sak nr ----- begjært saken gjenopptatt. I mellomtiden var tingrettsdommer E utnevnt til avdelingsleder i samme domstol. Gjenopptagelsesbegjæringen er behandlet av tingrettsdommer B. Høsten 2002 fremsatte klager habilitetsinnsigelser mot først tingrettsdommer E, deretter mot samtlige dommere i X tingrett. Prosesskriftet med habilitetsinnsigelsene ble mottatt av tingrettsdommer B, som deretter oversendte saken til embetsleder, sorenskriver D.

Den 1. november 2002 oversendte sorenskriver D habilitetsinnsigelsen sammen med sakens dokumenter til Y lagmannsrett, for at lagmannsretten skulle avgjøre innsigelsen. I lagmannsretten fikk saken saksnummer ----- og ble tildelt lagdommer C som saksforberedende dommer. Lagmannsretten ba 27. november s.å. tingretten om en nærmere uttalelse. Tingretten har aldri gitt noe svar, til tross for lagmannsrettens purringer den 20. august og 16. oktober 2003. Etter dette har ingen ting skjedd.

Klager har gitt en utførlig redegjørelse for sakens materielle innhold og årsaken til at han fant det nødvendig å fremsette habilitetsinnsigelsene.

Når det gjelder saksbehandlingstiden, skriver klager bl.a. følgende:

”7. Bortsett fra purringene... er brevet fra Y til X tingrett 27.11.02 (dokument 62) det siste tegn på saksbehandling i Y lagmannsretts sak nr Et prosesskriv 08.12.02 fra advokat F er

en respons på tingrettens brev av 11.11.02. En anmodning fra advokat F 18.03.03 til Y lagmannsrett "om en redegjørelse for sakens status og videre fremdriftsplan" er også fremdeles ubesvart.

På telefonforespørsel opplyste lagmannsrettens administrasjon 12.08.03 at dokument 62 var det siste som var blitt registrert. Deretter, 20.08.03 registrerte lagmannsretten de tre siste prosesskriv fra advokat F (18.11.02, 08.12.02 og 18.03.02) og oversendte dem til X tingrett. Da reaksjon fra tingretten igjen uteble, ble lagmannsretten påny, i prosesskriv fra advokat F 22.09.03 anmodet "om en redegjørelse for planlagt saksbehandling og en tidsramme". Lagmannsretten oversendte også dette skriv til tingretten, 16.10.03, men åpnet samtidig for at tingretten kunne gå videre med sak ----- uten å avvente en avgjørelse i lagmannsretten på sorenskriver Ds oversendelse av 01.11.02..... Lagdommer C skrev således til X tingrett 16.10.03:

"Med mindre den manglende respons skulle skyldes at saken nå er tatt opp til pådømmelse uten at habilitetsspørsmålet forelegges lagmannsretten, må lagmannsretten be om at tingrettens uttalelse foreligger uten videre opphold. Dersom saken vil bli pådømt i tingretten uten lagmannsrettens avgjørelse etter domstoloven § 117, 2. ledd, bes dette opplyst".

8. Tingretten har i over et år ignorert både lagmannsrettens begjæring om uttalelse og purringer. Lagdommer C åpner 16.10.03 for at oversendelsen fra sorenskriver D 01.11.02 faktisk også kan bli lagt til side ubehandlet av lagmannsretten. I så fall vil det reelt foreligge en irregulær omfordeling fra lagdommer C til tingrettsdommer B. Oversendelsen fra sorenskriver D og dens manglende behandling vil da ikke ha noen annen funksjon enn som spillfekteri og sakstrenering. En slik irregulær omfordeling lar likevel tingretten reelt avgjøre sin egen habilitet, med eller uten formell kjennelse."

Klager avslutter med følgende:

"Ansvarlige for den manglende fremdrift i saken er lagdommer C og tingrettsdommer B. Både sistnevntes manglende respons på lagmannsrettens brev og purringer og førstnevntes villighet til å akseptere den manglende respons og til å ignorere oversendelsen fra sorenskriveren ved å indikere at avgjørelsen kan overlates til tingretten selv, må anses å være i strid med god dommerskikk."

Innklagede – tingrettsdommer B - har gitt en redegjørelse for sin befatning med saken etter at habilitetsinnsigelsen ble fremført. Han viser til at habilitetsinnsigelsene ble fremsatt i prosesskrift av 16. august 2002. og at han videresendte saken til domstolens embetsleder, sorenskriver D, 16. oktober 2002. Han sier i denne forbindelse følgende:

"Før jeg sendte saken videre utarbeidet jeg et omfattende oversendelsesbrev som skulle gjøre det lettere å trenge inn i saken for dem som måtte behandle den videre. Jeg tilføyer at jeg hadde dårlig samvittighet ved å skulle overlate en sak med et stort antall dokumenter, uklare anførsler og liten substans til domstolens sorenskriver, som har viktige oppgaver å ta seg av. Jeg kan ikke innse at den tid som gikk før jeg videreekspederte saken er kritikkverdig. I følge min forfallsbok var jeg tilnærmet daglig i retten i tiden 20 august til 16 oktober 2002.

Min neste befatning med saken var kort tid etter at sorenskriver D hadde sendt habilitetsforespørselen til Y lagmannsrett. Som det framgår av klagen besvarte jeg den 15 november 2002 en forespørsel fra lagmannsretten av 11 samme måned. Årsaken til dette var at sorenskriveren var fraværende på reise, og jeg besvarte henvendelsen for at saken ikke skulle ligge ubehandlet. Etter mitt syn er det diskutabelt om jeg ikke heller burde latt henvendelsen ligge til sorenskriveren kom tilbake.

Deretter har jeg stort sett ikke hatt noe mer med saken å gjøre.

Jeg har dog, en god stund senere, fra dommer E mottatt en henvendelse fra lagmannsretten som var feillagt til ham. Denne henvendelsen videresendte jeg umiddelbart til sorenskriveren. Mitt standpunkt har vært at det ikke er jeg som skal vurdere egen habilitet. Jeg ser av klagen at dette må ha vært en av puringene fra lagdommer C, antagelig den første eller andre.”

Innklagede – lagdommer C – uttaler bl.a. følgende:

”Jeg kan vanskelig være uenig i at jeg som forberedende dommer har et ansvar for at saksgangen bringes videre...., men mitt ansvar må i alle fall begrense seg til saken som ble forelagt for lagmannsretten den 1. november 2002.....

Etter sakens art har jeg imidlertid, slik jeg vurderer det, i like stor grad et ansvar for at saken opplyses på forsvarlig måte før den tas opp til avgjørelse i lagmannsretten. Som det fremgår av klagen, bygger inhabilitetsinnsigelsen blant annet på anførsler knyttet til tingrettens saksfordeling i 1994 av saken som nå kreves gjenopptatt. Det anføres at tildelingen foregikk på irregulær måte.....

Som saksforberedende dommer har jeg vurdert det som nødvendig for en fullstendig og forsvarlig opplysning av habilitetsspørsmålet, at det nærmere redegjøres for de nevnte forhold, og har innrettet min saksforberedelse etter det. Denne redegjørelse må nødvendigvis komme fra tingretten. Det er ingen annen kilde hvor jeg av eget tiltak kan fremskaffe den samme opplysning. Jeg har i tidens løp overveid hvor vidt lagmannsretten er tillagt noen myndighet til å påvirke tingrettens prioritering av anmodninger om ytterligere opplysning, eventuelt til å sette tidsrammer for besvarelsen. Noen slik adgang har jeg ikke kunnet finne hjemmel for. Jeg har således hittil vanskelig kunnet se andre handlingsalternativ enn å minne om saken og be saksbehandlingen påskyndet.

Når det gjelder ansvaret for fremdriften i hovedsaken – gjenopptakelsessaken for tingretten – er mitt syn at dette i første rekke påhviler tingretten, som må åpne for den videre saksforberedelse ved å besvare lagmannsretten henvendelse, slik at habilitetsspørsmålet kan avgjøres. Jeg er ukjent med årsaken til tidsbruken i tingretten, men må kunne formode at iallfall nærværende klage vil kunne avstedkomme en snarlig respons fra tingrettens side.”

Sorenskriver D var opprinnelig ikke omfattet av klagen, men avga uttalelse i egenskap av embetsleder den 5. april 2004. Han bekrefter saks- og tidsforløpet, og opplyser at tingrettsdommer B ved skriv 16. oktober 2002 forela habilitetsspørsmålet for ham som domstolens leder. Sorenskriver D uttaler videre bl.a. følgende:

”Jeg beklager at at det har tatt så lang tid å besvare lagmannsrettens anmodning Siden jeg som domstolens leder har hatt saken liggende til besvarelse av lagmannsrettens anmodning om ytterligere uttalelse, må jeg ta dette på min kappe. Det er et omfattende sakskompleks og det har tatt meg atskillig tid å sette meg inn i saken. Nå har jeg tatt meg tid til det og skal straks over påske tilskrive lagmannsretten med slik uttalelse som det anmodes om. Når det har gått så vidt lang tid, skyldes det at arbeidspresset i tingretten har vært stort, ikke minst i 2003 med omlegging til nytt datasystem, nye rutiner og en betydelig økning i saksmengden. Den aktuelle sak har dessverre ikke innbudt til prioritert behandling og er derfor blitt liggende for lenge ubehandlet.”

Embetsleder i Y har avgitt uttalelse for så vidt gjelder klagen på lagdommer C. Også han bekrefter de faktiske opplysninger med hensyn til sakens innkomst, puringer/forespørsler m.v. Han skriver bl.a.

”Jeg er i utgangspunktet enig med lagdommer C i at når det gjelder ansvaret for fremdriften av hovedsaken – gjenopptakelsessaken for tingretten – påhviler det i første rekke tingretten.....

Jeg mener likevel at lagmannsretten har et selvstendig fremdriftsansvar for den inhabilitetssak som er bragt inn for lagmannsretten. I dette tilfellet burde det ha vært utøvd ytterligere aktivitet med hensyn til sakens fremdrift ut over de to purringer som er foretatt, hensett til at saken først innkom lagmannsretten allerede 1 november 2002. Dette kunne bl a ha vært gjort ved direkte henvendelse til ansvarlig dommer i tingretten for å få klarlagt årsaken til den uakseptable tidsbruk med hensyn til å få en uttalelse om habilitetsspørsmålet som lagmannsretten første gang anmodet om allerede 11 november 2002. Dersom dette ikke ville ha medført fortløp i saken, burde det ha vært vurdert henvendelse til tingrettens ledelse (avdelingsleder eller sorenskriver), enten direkte eller via avdelingslagmann/førstelagmann, med anmodning om fortløp i saken. Jeg kan ikke se at dette handler om et hjemmelsspørsmål, og viser til forslagene i ny tvistelov § 5-5, rettens plikt til aktiv saksstyring, og § 5-5 reaksjon ved manglende saksstyring. Domstolsleders rett og plikt etter sistnevnte bestemmelse gjelder uavhengig av krav fra partene, og anses som en kodifisering av gjeldende rett.

Med hensyn til forannevnte, kan også reises spørsmål om det ansvar ledelsen i lagmannsretten på eget initiativ har til å følge opp en sak som dette.”

Embetsleder redegjør deretter for lagmannsrettens rutiner, hvoretter avdelingslagmannen skal følge opp ubehandlede kjennelser når det er gått fire måneder etter at en kjæremålssak er registrert og kjennelse fremdeles ikke er avsagt. Embetsleder opplyser at dette ikke var blitt gjort fra ham, i egenskap av avdelingslagmann i den aktuelle avdelingen. Han viser i den forbindelse til at oppfølgingsmuligheten er ”blitt vanskeliggjort etter innføring av nytt saksbehandlingssystem, LOVISA, som til nå ikke har hatt muligheten til å gi ledelsesinformasjon i form av restanser for den enkelte dommer.”

Etter å ha mottatt de ovennevnte uttalelser, har klager utvidet klagen til også å omfatte sorenskriver D. Han viser til både sorenskriverens og tingrettsdommer Bs redegjørelser, hvor det fremgår at saken var overtatt av sorenskriveren. Klager har særlig merket seg sorenskriver Ds uttalelse der han uttaler at ”Siden jeg som domstolens leder har hatt saken liggende til besvarelse av lagmannsrettens anmodning om ytterligere uttalelse, må jeg ta dette på min kappe”. Klager skriver i anledning dette følgende:

”Det overordnede ansvar for at ikke tingretten stanser fremdriften av lagmannsrettens sak --- er imidlertid utvilsomt domstollederens. Med sine tilsvare gir tingrettsdommer B og sorenskriver D sterkere grunn enn før til å fremheve sorenskriverens rolle.”

Innklagede – sorenskriver D – viser til den uttalelse han avga 5. april 2004, jfr sitatet foran. Han skriver for øvrig følgende:

”Det var jeg som domstolens leder som hadde forelagt inhabilitetsspørsmålet for lagmannsretten i medhold av dl § 117 2. ledd og var den som skulle besvare lagmannsrettens anmodning om ytterligere uttalelse, Det ble ikke fulgt opp av meg.

.....

Jeg finner det etter dette naturlig at A nå utvider klagen til også å gjelde meg og kan bare beklage min mangelfulle oppfølging av saken.”

Det fremgår at han nå har besvart lagmannsrettens henvendelse av november 2002.

Tilsynsutvalget for dommere ser slik på saken:

Tilsynsutvalget legger til grunn at saken er klar for realitetsbehandling. Slik saken er opplyst, finner utvalget det åpenbart unødvendig å høre partenes muntlige forklaringer, jf domstoloven § 238 andre ledd andre setning. Ingen av partene har heller bedt om dette. For ordens skyld bemerkes at utvalget har mottatt en telefax fra klager den 11. juni 2004. Her presiserer klager bl.a. at han ikke har ment å rette bebreidelser mot lagmannsrettens leder. Etter å ha vurdert innholdet, har utvalget funnet at saken kan tas under behandling uten foreleggelse for sakens øvrige parter. Skrivet vil imidlertid bli oversendt sammen med dette vedtaket.

Som nevnt innledningsvis, er det store deler av partenes anførsler og argumentasjon som ikke er gjengitt foran. Årsaken til dette er at særlig klager og tingrettsdommer B i stor utstrekning har gått inn på sakens materielle side, herunder de bakenforliggende omstendigheter som skulle eller ikke skulle tilsi inhabilitet.

Tilsynsutvalget bemerker at utvalget ikke har anledning til å vurdere habilitetsinnsigelsen, eller de andre rettslige avgjørelser som måtte være truffet, jf domstoloven § 236 fjerde ledd. Utvalget kommenterer ikke dette nærmere, da utvalget heller ikke oppfatter det slik at klager har bedt om dette. Selv om klager redegjør for mange ulike forhold, synes det å fremgå klart at det er saksbehandlingstiden – og de enkelte innklagede dommers ansvar i den forbindelse - som er gjenstand for hans klage til utvalget.

Når det gjelder de enkelte innklagedes forhold, bemerker utvalget følgende:

Ad. tingrettsdommer B:

Det var tingrettsdommer B som var saksforberedende dommer i anledning gjenopptakelsesbegjæringen, og som i sin tid avsa kjennelse hvoretter begjæringen ikke ble tatt til følge. Det var han som også mottok klagerens habilitetsinnsigelser. Imidlertid fremgår det at B allerede i oktober 2002 oversendte habilitetsinnsigelsene til domstolens embetsleder, sorenskriver D. Selv om han på grunn av sorenskriverens fravær hadde kortvarig befatning med saken i midten av november samme år, forstår utvalget det slik at han etter 15. november 2002 ikke har hatt med saken å gjøre. Utvalget finner det etter dette vanskelig å bebreide tingrettsdommer B at saksbehandlingstiden har trukket ut.

Ad sorenskriver D:

Sorenskriveren har selv klart gitt uttrykk for at saken har ligget ubehandlet hos ham siden november 2002. Han erkjenner at han ikke har fulgt opp saken slik han burde. Selv om sorenskriveren beklager sin mangelfulle oppfølging, finner utvalget det vanskelig å ikke reagere med kritikk i et tilfelle som dette. Selv om en sak av ulike årsaker ikke har ”innbudt til prioritert behandling”, og selv om domstolens saksmengde og arbeidspress m.v. har vært større en vanlig, er det uakseptabelt at en sak blir liggende ubehandlet i 1 år og 4 måneder, etter at lagmannsretten har bedt om uttalelse. Lagmannsrettens purringer er heller ikke besvart på annen måte.

Tilsynsutvalget finner derfor at sorenskriverens unnlattelse av å behandle lagmannsrettens forespørsel kan bebreides ham, og at unnlattelsen er i strid med god dommerskikk.

Forholdet gir følgelig grunnlag for disiplinærreaksjon i form av kritikk, jf domstolloven § 236 første ledd, jf andre ledd.

Ad lagdommer C:

Også lagdommer Cs unnlater å følge opp saken er etter tilsynsutvalgets oppfatning kritikkverdige. Han har purret et par ganger, og deretter har han ikke foretatt seg noe mer. Etter utvalgets oppfatning har saksforberedende dommer i lagmannsretten et selvstendig ansvar for avviklingen av tildelte saker. Han burde for det første gjentatt sine purringer med større styrke, herunder satt frist for besvarelse. For det andre skulle han involvert sine overordnede i lagmannsretten som ikke minst er ansvarlige for domstolens saksavvikling. For sakens parter er det en særdeles utilfredsstillende situasjon at en dommer og en domstol ikke foretar seg mer enn det som er gjort i nærværende tilfelle.

Det er utvalgets oppfatning at lagdommer C's unnlattelse av å følge opp saken er i strid med god dommerskikk, og at også hans forhold gir grunnlag for disiplinærreaksjon i form av kritikk, jf domstolloven § 236 første, jf andre ledd.

Embetsleder i Y lagmannsrett har vist til eget ansvar som avdelingsleder. Utvalget slutter seg til hans betraktninger, samtidig som utvalget er kjent med de problemer innføringen av nytt datasystem i 2003 har skapt for ledelsens oppfølging av løpende saker. Ettersom førstelagmannen ikke er innklaget, og ansvaret etter utvalgets oppfatning under enhver omstendighet i første rekke ligger hos saksforberedende lagdommer, finner utvalget ikke grunn til å gå nærmere inn på avdelingsledelsens eller førstelagmannens rolle i denne sammenheng.

Etter dette har Tilsynsutvalget for dommere fattet slikt enstemmig vedtak:

1. Det er ikke grunnlag for disiplinærreaksjon overfor tingrettsdommer B, X tingrett.
2. Sorenskriver D, X tingrett, gis kritikk for å ha opptrådt i strid med god dommerskikk.
3. Lagdommer C, Y lagmannsrett, gis kritikk for å ha opptrådt i strid med god dommerskikk.

* * * * *

Tilsynsutvalgets vedtak kan ikke påklages etter forvaltningslovens regler. Partene i saken kan bringe vedtaket inn for tingretten ved søksmål. Søksmålsfristen er to måneder fra partene ble underrettet om vedtaket. Det vises nærmere til domstolloven § 239.

Kopi av dette vedtak sendes førstelagmannen i Y, Domstoladministrasjonen og Justisdepartementet t.o.